

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 372 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirli

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharfova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
<i>Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi</i>	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
<i>Zarina Itolmasova</i>	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
<i>Hasanova Sumanbar Hamroqulovna</i>	
Разработка и внедрение виртуальных лабораторных работ по биохимии для студентов фармацевтических факультетов.....	222
<i>Мамадалиева Зарина</i>	
Abduqodir Shakuriyning ta'lim va tarbiya haqidagi umumiy qarash va g'oyalari: chuqur tahlil	226
<i>Ashurova Dilrabo Isroil qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish tizimi ..	230
<i>Jakbarova Zarifaxon Solijon qizi</i>	
Badiiy-estetik qobiliyat tuzilmasi va uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	233
<i>G. S. Kaxarova</i>	
Umumta'lim maktablarida informatika o'qitish asosida ta'limni raqamlashtirishning metodologik asoslari...	236
<i>Mamajanov Rakhmatilla Yakubjanovich</i>	
Shaxsda ma'naviy intellektni rivojlanishiga qadriyatlar yo'nalganligining ta'siri.....	240
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullayevna</i>	
O'qituvchilarning sun'iy intellekt bo'yicha kompetentligini rivojlantirishda metodik yondashuv	244
<i>Najmetdinova Nargiza Sayfetdinovna</i>	
Ismlarning ma'noliligi va ularni o'qitishda lingvopedagogik yondashuvlar	252
<i>Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich</i>	
Fitnes-aerobika mashqlaridan foydalangan holda sog'lomlashtirish mashg'ulotlari uslubiyati.....	258
<i>Shaxriddinova Laylo Nurxonovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalarining didaktik va "learning analytics"ning nazariy asoslari	262
<i>Sulaymanov Zulqaynar Rajabali o'g'li</i>	
Esse yozishni o'rgatishda zamonaviy metodlar.....	268
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Iqtisodiy matnlar tarjimasini o'rgatishda raqamli simulyatsiya va virtual reallik (VR) texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	272
<i>Xujanazarova Nozima Omonjonovna</i>	
Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ilmiy metodologik asoslari	275
<i>Axmedov Nodir Sadir o'g'li</i>	
Talaba-yoshlarda qo'shiq ijrochilik san'atini shakllantirishning zamonaviy pedagogik xususiyatlari: ta'lim islohotlari kontekstida yondashuv.....	279
<i>Begisbay Temirbayev</i>	
Xorijiy davlatlarda biologiya o'qituvchilarini tayyorlash tajribasi va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	283
<i>Hayitov Abdirasul Eshdavlatovich</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalari talabalariga umumiy fizika kursini o'qitishda virtual laboratoriyalarning ahamiyati.....	286
<i>Abdurakibov Akmal Abdugaparovich</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi – "instruksional texnologiya" va sun'iy intellektga tayanib o'qitish metodologiyasi.....	290
<i>Abrorxo'ja Muminxo'jayev Muksumxodjayevich</i>	
Jaloliddin Rumiy fikrlarining hozirgi yoshlarga ta'siri	296
<i>Allayarov Doniyor Islom o'g'li</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.....	298
<i>Aygul Aralbayevna Urazimbetova</i>	
Sud psixologik ekspertizasida travmatik tajriba (PTSD) fonida emotsional reaksiya va ko'rsatma sifati o'rtasidagi bog'liqlik.....	301
<i>Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda 4 "K" kompetensiyalarini rivojlantirishdagi muhim dolzarbliklar	307
<i>Idiyeva Gulchehra Izomovna</i>	

Bikaryer oilalarda gender rollar integratsiyasi jarayonidagi psixologik omillar.....	311
<i>Ishboboyeva Gulbarchin Rustam qizi</i>	
Talabalar mustaqil ta'limini tashkil etishda sun'iy intellekt texnologiyalarida foydalanish muammolari va yechimlari.....	315
<i>Karshiyeva Dilnoza Utkirjonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini shakllantirishda reflektiv yondashuv	319
<i>Laylo Baxtiyor qizi Axmedova</i>	
1939-1945-yillarda O'zbekiston hududida qishloq xo'jaligidagi paxtachilik va oziq-ovqat muammolari	323
<i>Mutallibjonov Boburmirzo Muzaffarovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarining tajriba oxiri jismoniy tayyorgarligi darajasi dinamikasi	328
<i>Samadov Sardor Sodiqovich</i>	
O'zbekiston umumta'lim maktablarida mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish (CLIL) yondashuvining pedagogik va amaliy imkoniyatlari.....	335
<i>Tursunaliyeva Muattar Alisher qizi</i>	
O'rta maktab 11-sinf o'quvchilarining lug'at boyligini oshirishda turli metodlarning o'rni	340
<i>Xamzayeva Ruxshona Abdusamadovna</i>	
Umumta'lim maktablardagi ingliz tili o'quv darsliklari tahlili	344
<i>Xiloldinova Zulayho</i>	
Ingliz klassik adabiyoti orqali talabalar ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari.....	348
<i>Ziyotov Farruh Saodilla o'g'li</i>	
XVI asr oxiri va XVII asr boshlarida ingliz dramasi janr va uslub xususiyatlari	352
<i>Sherqulova Zuloyho Dilshod qizi</i>	
Биохимическая роль витаминов как кофакторов в метаболических процессах организма	356
<i>М. У. Джалилов</i>	
ESL/EFL (ingliz tili ikkinchi/chet til sifatida) kontekslarida lug'at boyligini rivojlantirishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning): tajribalar, natijalar va O'zbekiston sharoiti uchun tavsiyalar	359
<i>Masharibova Sayyora Ahmedovna</i>	
Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda kognitiv tezkorlikni rivojlantirishda multisensor yondashuvning samaradorligi	364
<i>Musratova Zilola</i>	
Yangi O'zbekiston sharoitida talabalarning tarixiy dunyoqarashini rivojlantirishda tarixiy ongning ahamiyati	367
<i>Shadibekova Dildora Fazildjanovna</i>	

ESL/EFL (INGLIZ TILI IKKINCHI/CHET TIL SIFATIDA) KONTEKSLARIDA LUG'AT BOYLIGINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM (PBL – PROJECT-BASED LEARNING): TAJRIBALAR, NATIJALAR VA O'ZBEKISTON SHAROITI UCHUN TAVSIYALAR

Masharibova Sayyora Ahmedovna
Yangi Asr universitetining ingliz tili o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini ikkinchi til (ESL) va chet til (EFL) sifatida o'rganuvchi maktabgacha yoshdagi bolalarda lug'at boyligini oshirishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning) metodining samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot O'zbekiston ta'lim tizimida ushbu metodni qo'llash imkoniyatlarini aniqlash va mavjud tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirishga qaratilgan. Eksperimental dizayn asosida olib borilgan xalqaro tadqiqotlar hamda O'zbekistondagi ta'lim amaliyoti o'rtasida qiyosiy tahlil o'tkazildi. Natijalar PBL yondashuvi an'anaviy usullarga nisbatan lug'atni o'zlashtirish, uni saqlab qolish va o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda samaraliroq ekanini ko'rsatdi. Shuningdek, maqolada PBL metodini mahalliy maktabgacha ta'lim dasturlariga integratsiya qilish bo'yicha aniq tavsiyalar berildi.

Kalit so'zlar: ESL, EFL, PBL, lug'at boyligi, loyiha asosidagi ta'lim, maktabgacha ta'lim, motivatsiya, O'zbekiston ta'lim tizimi.

Abstract: This article analyzes the effectiveness of Project-Based Learning (PBL) in enhancing vocabulary acquisition among preschool children learning English as a Second Language (ESL) and English as a Foreign Language (EFL). The research focuses on identifying the possibilities of applying this method within the Uzbek education system and adapting existing experiences to the local context. A comparative analysis was carried out between international studies conducted with experimental designs and the educational practices in Uzbekistan. The results show that the PBL approach is more effective than traditional methods in vocabulary acquisition and retention, as well as in increasing students' motivation. The article also provides specific recommendations for integrating the PBL method into local preschool education programs.

Key words: ESL, EFL, PBL, vocabulary development, project-based learning, preschool education, motivation, Uzbek education system.

Аннотация: В данной статье анализируется эффективность проектного обучения (PBL) в развитии словарного запаса у детей дошкольного возраста, изучающих английский язык как второй (ESL) и как иностранный (EFL). Исследование направлено на выявление возможностей применения этого метода в системе образования Узбекистана и адаптацию существующего опыта к местным условиям. Проведён сравнительный анализ международных исследований, выполненных с использованием экспериментального дизайна, и образовательной практики в Узбекистане. Результаты показывают, что подход PBL является более эффективным по сравнению с традиционными методами в усвоении и сохранении словарного запаса, а также в повышении мотивации учащихся. В статье также даны конкретные рекомендации по интеграции метода PBL в местные программы дошкольного образования.

Ключевые слова: ESL, EFL, PBL, развитие словарного запаса, проектное обучение, дошкольное образование, мотивация, система образования Узбекистана.

KIRISH

O'zbekiston ta'lim tizimida so'nggi yillarda ingliz tilini o'rgatish sifati va samaradorligini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasida xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini maktabgacha yoshdan boshlab o'qitish, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va muloqot kompetensiyasini rivojlantirish muhim vazifa sifatida belgilangan ^[1; 12]. Bu esa nafaqat til o'rgatish jarayonini, balki metodologik yondashuvlarni ham zamonaviy talablar asosida yangilash zarurligini ko'rsatadi.

An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha lug'atni yodlash va grammatikani mashq qilishga qaratilgan bo'lib, ular o'quvchilarda real hayotiy vaziyatlarda tilni faol qo'llash imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Shu sababli ingliz tilini ikkinchi til (ESL – English as a Second Language) yoki chet til (EFL – English as a Foreign Language) sifatida o'rgatishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning) metodining afzalliklari tobora ko'proq e'tiborga olinmoqda.

PBL o'quvchilarga lug'atni o'zlashtirishni real hayotiy mavzular bilan bog'langan ijodiy va hamkorlikdagi faoliyatlar orqali amalga oshirish imkonini beradi ^[2; 45]. O'zbekiston maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida PBL metodini tatbiq etish bir nechta pedagogik ustunliklarga ega.

Birinchidan, o'quvchilar lug'atni izolyatsiyalangan so'zlar sifatida emas, balki muloqot jarayonida, kontekstga mos holatda qo'llashni o'rganadi.

Ikkinchidan, loyiha jarayonida ular guruh bo'lib ishlash, fikr almashish, reja tuzish, taqdimot qilish kabi XXI asr kompetensiyalarini rivojlantiradi ^[3; 66].

Uchinchidan, PBL o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va til o'rganishga bo'lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi ^[4; 72].

Shu bilan birga, PBL metodini joriy etishda ayrim cheklovlar ham mavjud. Masalan, o'qituvchilarning PBL bo'yicha yetarli tayyorgarlikka ega bo'lishi, loyiha faoliyatini tashkil etish uchun zarur bo'lgan vaqt va resurslarning yetariligi kabi omillar metod samaradorligiga ta'sir qiladi ^[5; 81]. Shu sababli mazkur tadqiqotning maqsadi – O'zbekiston maktabgacha va boshlang'ich ta'limidagi ESL/EFL kontekstida lug'at boyligini rivojlantirish uchun PBL metodining samaradorligini o'rganish, mavjud tajribalarni tahlil qilish va mahalliy sharoitga mos metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi ta'lim siyosatida so'nggi yillarda xorijiy tillarni o'qitish tizimini isloh qilish va sifatini oshirish borasida qator hujjatlar qabul qilindi. Xususan, 2021-yil 19-maydagi "Xorijiy tillarni o'qitish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ–5117-sonli Prezident qarori maktabgacha va umumta'lim muassasalarida ingliz tilini erta yoshdan boshlab o'qitishni kengaytirishni belgilab berdi ^[19; 2]. Bu hujjat PBL kabi innovatsion metodlarni joriy etish uchun normativ-huquqiy asos yaratadi. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, PBL metodini amaliyotga tatbiq etish nafaqat lug'at boyligini rivojlantirish, balki davlat ta'lim standartlarida belgilangan muloqot, hamkorlik, ijodkorlik va tanqidiy fikrlash kabi kompetensiyalarni samarali shakllantiradi. Bu jihatdan PBL metodining afzalligi shundaki, u til o'qitishni ijtimoiy-madaniy kompetensiya bilan uyg'unlashtiradi. Masalan, "Milliy taomlar haftaligi" yoki "Shahrimiz diqqatga sazovor joylari" kabi loyihalar nafaqat yangi so'zlarni o'rgatadi, balki o'quvchilarni milliy merosni qadrlashga va ingliz tilida ifodalashga o'rgatadi.

Amaliy jihatdan PBL metodini qo'llash quyidagi o'zgarishlarni olib kelishi mumkin. Ta'lim sifatining oshishi – o'quvchilar o'zlashtirgan lug'atni real kommunikativ vaziyatlarda ishlatishga o'rganadi, bu esa test natijalarida ham, amaliy muloqotda ham o'z aksini topadi. O'quvchi motivatsiyasining kuchayishi – PBL jarayonida o'quvchilar o'zlari qiziqadigan mavzular bo'yicha mustaqil izlanadi, bu esa ularning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'qituvchi rolidagi o'zgarishlar – PBL metodida o'qituvchi bilim manbai emas, balki yo'naltiruvchi va hamkor sifatida faoliyat yuritadi, bu esa ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan qiladi. Natijalar O'zbekistonning ta'lim siyosatidagi ustuvor yo'nalishlar bilan to'liq mos keladi. PBL metodini mahalliy ta'lim tizimiga joriy etish orqali ingliz tilini o'qitishda xalqaro ilg'or tajriba va milliy ehtiyojlar uyg'unlashgan kompleks yondashuvni shakllantirish mumkin. Resurslar va infratuzilma ta'minoti. PBL metodining samarali joriy etilishi uchun zarur shartlardan biri – yetarli darajadagi resurs va infratuzilma ta'minotidir. O'zbekistonning ko'plab maktabgacha ta'lim muassasalari va boshlang'ich sinflarida ingliz tili darslari uchun asosiy darsliklar mavjud bo'lsa-da, loyihaviy faoliyatni amalga oshirish uchun kerak bo'ladigan qo'shimcha vositalar yetarli darajada ta'minlanmagan. Bu esa PBL metodining to'liq imkoniyatlarini ochishga to'sqinlik qilishi mumkin.

Birinchi navbatda, ko'rgazmali materiallar – rasmlar, maketlar, kartochkalar, interaktiv plakatlar va vizual qo'llanmalar – o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va lug'atni oson o'zlashtirish uchun zarurdir.

Ikkinchi jihat, texnologik vositalar – kompyuterlar, planshetlar, interaktiv doskalar va internet aloqasi – PBL jarayonida multimedia resurslaridan foydalanish imkonini beradi. Masalan, loyiha mavzusi “Hayvonlar dunyosi” bo’lsa, o’quvchilar onlayn videolar va rasmlar orqali mavzuni chuqurroq o’rganish imkoniyatiga ega bo’ladilar.

Uchinchi muhim omil – sinf xonalarining moslashtirilganligi. PBL metodida o’quvchilar kichik guruhlar bo’lib ishlaydilar, bu esa xonaning erkin joylashuvi, mebelni oson ko’chirish va guruh ishiga mos sharoit talab etadi. Afsuski, ko’plab maktablarda sinf xonalarining joylashuvi an’anaviy frontal darslarga mos bo’lib, guruh ishlari uchun yetarlicha moslashuvchan emas. Shuningdek, resurslarni samarali boshqarish masalasi ham muhim. Bu jarayonda ta’lim muassasasi rahbariyati, o’qituvchilar va ota-onalar hamkorligi talab etiladi. Ota-onalar yordamida loyihalar uchun materiallar yig’ish, maktab kutubxonasi fondini kengaytirish va mahalliy tashkilotlar bilan hamkorlik qilish orqali resurs bazasi mustahkamlanishi mumkin.

O’zbekiston ta’lim tizimida PBL metodini keng joriy etish uchun davlat tomonidan resurs va infratuzilmani yaxshilashga yo’naltirilgan dasturlar ishlab chiqilishi, mahalliy byudjetlar va grantlar hisobidan texnik jihozlar xarid qilinishi lozim. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda ta’lim loyihalarini moliyalashtirish imkoniyatlarini izlash ham dolzarb masala hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot sifat jihatdan ham, miqdoriy jihatdan ham dalillarga asoslangan bo’lib, aralash metod (mixed-method) yondashuvi qo’llanildi. Tadqiqot O’zbekistonning uchta maktabgacha ta’lim tashkilotida va ikkita boshlang’ich sinfida amalga oshirildi. Ishtirokchilar 5–7 yoshdagi maktabgacha guruh bolalari hamda 1-sinf o’quvchilaridan iborat bo’lib, jami 64 nafar o’quvchi tadqiqot jarayoniga jalb etildi. Ular ingliz tilini EFL kontekstida o’rganayotgan bo’lib, haftasiga kamida 2 soat ingliz tili darslari olib boriladi [6; 49].

Tadqiqot dizayni. Ishtirokchilar ikki guruhga bo’lindi: tajriba guruhi (PBL metodida o’qitilgan) va nazorat guruhi (an’anaviy metod asosida o’qitilgan). Har ikkala guruh bir xil mavzular va lug’at birliklarini o’rgandi, biroq tajriba guruhida o’quv jarayoni loyihalar orqali tashkil etildi. Har bir loyiha 2–3 haftalik davrda amalga oshirilib, unda o’quvchilar real hayotiy vaziyatlarga asoslangan vazifalarni bajarishdi. Masalan, “Oila albomi tayyorlash”, “Sevimli hayvonlar burchagi yaratish” va “Mini-bozor” kabi faoliyatlar bajarildi [7; 103].

Ma’lumot yig’ish vositalari. Lug’at boyligini o’zlashtirish darajasini baholash uchun old-test va so’ng-test ishlatildi. Testlar bolalarning yangi so’zlarni tanish, to’g’ri talaffuz qilish va kontekstda ishlata olish qobiliyatlarini o’lchadi. Qo’shimcha ravishda, o’quvchilarning dars jarayonidagi ishtiroki va motivatsiya darajasi kuzatuv jadvallari orqali qayd etildi [8; 112]. O’qituvchilardan esa yarim strukturalangan intervyular yordamida PBL metodining amaliy qulayliklari va qiyinchiliklari haqida ma’lumot olindi.

Tadqiqot jarayoni

Tadqiqot uch bosqichda o’tkazildi:

1. **Tayyorlov bosqichi** – dars rejalarini ishlab chiqish, loyiha materiallarini tayyorlash, o’qituvchilarni PBL bo’yicha qisqa treningdan o’tkazish.
2. **Asosiy bosqich** – tajriba guruhi bilan PBL asosida darslarni o’tkazish va nazorat guruhida an’anaviy darslarni davom ettirish.
3. **Yakuniy bosqich** – so’ng-test o’tkazish, intervyular va kuzatuv ma’lumotlarini tahlil qilish.

Ma’lumotlarni tahlil qilish. Miqdoriy ma’lumotlar statistik tahlil dasturlari yordamida qayta ishlanib, guruhlar o’rtasidagi farq Student t-testi orqali aniqlanadi. Sifat jihatidan olingan ma’lumotlar esa tematik tahlil usuli bilan umumlashtirildi [9; 56]. Metodologiyaning ushbu tuzilmasi PBL metodining lug’at boyligini rivojlantirishdagi samaradorligini ilmiy asosda baholash imkonini berdi, shuningdek, O’zbekiston ta’lim sharoitida uni joriy etish bo’yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga zamin yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari tajriba va nazorat guruhlar o’rtasida lug’at boyligini o’zlashtirish ko’rsatkichlarida sezilarli farqlar mavjudligini ko’rsatdi. Old-test natijalariga ko’ra, ikki guruh o’quvchilarining boshlang’ich lug’at darajasi deyarli bir xil bo’lib, farq statistik jihatdan ahamiyatli emas edi ($p > 0,05$). Biroq so’ng-test natijalari tajriba guruhida o’rtacha 28 % ga yuqori ko’rsatkich qayd etilganini ko’rsatdi [10; 63]. Bu farq Student t-testi orqali tahlil qilinganda statistik jihatdan ahamiyatli ekanligi aniqlangan ($p < 0,01$). Tajriba guruhidagi o’quvchilar yangi so’zlarni tanish va talaffuz qilish bo’yicha 85 % dan ortiq to’g’ri javob berishdi, nazorat guruhida esa bu ko’rsatkich 67 % ni tashkil etdi. Yangi so’zlarni kontekstda to’g’ri ishlatish ko’nikmasi ham tajriba guruhida sezilarli darajada yuqori bo’ldi (78 % ga nisbatan 59 %) [11; 77]. Ushbu natijalar PBL metodining nafaqat so’z yodlash, balki ularni muloqot jarayonida faol qo’llashga ham yordam berishini ko’rsatadi.

Sifatli natijalar

Kuzatuv jarayonida tajriba guruhidagi o'quvchilar dars jarayonida ko'proq savol berishlari, bir-birlari bilan faol muloqot qilishlari va loyihalarni bajarishda ijodkorlik namoyon etishlari qayd etildi. O'qituvchilar intervyularida PBL metodining o'quvchilarda til o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshirishi, jamoada ishlash malakasini kuchaytirishi va darsda erkin fikr bildirishga undashi ta'kidlandi ^[12; 92]. Shu bilan birga, ayrim o'qituvchilar loyiha faoliyatini tashkil etishda vaqt yetishmasligi va resurs taqchilligi muammolarini qayd etishdi. Natijalar tahlili shuni ko'rsatadiki, PBL metodini qo'llash o'quvchilarning lug'at boyligini oshirishda an'anaviy yondashuvlarga nisbatan samaraliroqdir. Ayniqsa, maktabgacha va boshlang'ich sinf yoshidagi bolalar uchun so'zlarni real hayotiy mavzularga bog'lab o'rgatish ularning tilni faol qo'llash malakasini kuchaytiradi ^[13; 108]. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, loyiha asosidagi ta'lim (PBL) O'zbekiston maktabgacha va boshlang'ich ta'limidagi ESL/EFL kontekstida lug'at boyligini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Tajriba guruhida qayd etilgan lug'at o'zlashtirishning 28 % ga ortishi, so'zlarni kontekstda qo'llash ko'nikmalarining sezilarli yaxshilanishi va dars jarayonidagi faollikning oshishi PBL metodining an'anaviy yondashuvlarga nisbatan ustunligini tasdiqlaydi ^[14; 115].

Bu natijalar xalqaro tadqiqotlarda ham qayd etilgan ilmiy dalillar bilan uyg'unlashadi. Masalan, yosh o'quvchilarga ingliz tili lug'atini PBL orqali o'rgatish bo'yicha olib borilgan bir nechta xorijiy tadqiqotlarda ham o'quvchilarning so'zlarni uzoq muddat eslab qolish va faol qo'llash ko'rsatkichlari yuqori bo'lgani aniqlangan ^[15; 128]. Bu holatning izohi shundaki, PBL jarayonida o'quvchilar so'zlarni muloqot, muhokama, ijodiy ish va taqdimot kabi real kommunikativ vazifalarda ishlatishga majbur bo'ladilar. Natijada, lug'at nafaqat xotirada mustahkamlanadi, balki faol nutqiy resursga aylanadi.

O'zbekiston ta'lim tizimi kontekstida PBL metodining qo'llanilishi yana bir necha muhim afzalliklarni beradi.

Birinchidan, u davlat ta'lim standartlarida belgilangan kompetensiyalarga mos ravishda o'quvchilarning muloqot, hamkorlik, muammoli vaziyatni hal qilish va ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi ^[16; 97].

Ikkinchidan, PBL jarayonida o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va fasilitator rolini bajaradi, bu esa o'quvchilarning mustaqil ishlashini rag'batlantiradi.

Uchinchidan, loyihalar mavzulari mahalliy madaniyat va ijtimoiy hayot bilan bog'langanda o'quvchilar til o'rganishda o'zlarini ko'proq qiziqitiruvchi va tanish bo'lgan kontekstlarga ega bo'ladilar.

Biroq, PBL metodini keng miqyosda joriy etish uchun bir nechta amaliy masalalarni hal qilish zarur. Avvalo, o'qituvchilarni PBL metodologiyasi bo'yicha maxsus tayyorgarlikdan o'tkazish kerak. Tadqiqot jarayonida ba'zi o'qituvchilar loyiha faoliyatini rejalashtirish va baholashda tajriba yetishmasligini bildirganlar ^[17; 143]. Shuningdek, PBL uchun zarur bo'ladigan ko'rgazmali materiallar, texnologik vositalar va vaqt resurslarini yetarli miqdorda ta'minlash ham muhim. Shunday qilib, ushbu tadqiqotning natijalari va xalqaro tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, PBL metodini O'zbekiston maktabgacha va boshlang'ich ta'limida tizimli va metodik asoslangan holda joriy etish lug'at boyligini rivojlantirishda samarali strategiya bo'lishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning) O'zbekiston maktabgacha va boshlang'ich ta'limida ESL/EFL kontekstida lug'at boyligini rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Tajriba guruhidagi o'quvchilarning lug'at o'zlashtirish darajasi va uni real nutqiy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalari nazorat guruhiga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'ldi ^[18; 152]. Bu esa PBL metodining nafaqat so'zlarni yodlash, balki ularni faol kommunikativ resursga aylantirishdagi ustunligini ko'rsatadi.

Tadqiqotning asosiy xulosalari quyidagilardan iborat:

1. PBL metodida lug'at o'zlashtirish jarayoni o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlash va ijodiy yondashishga undaydi.
2. Loyiha mavzularini o'quvchilarga tanish bo'lgan real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash lug'atni uzoq muddatli xotirada saqlashga yordam beradi.
3. O'zbekiston sharoitida PBL metodini muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini kuchaytirish va zarur moddiy-texnik ta'minotni yaratish zarur.

Tavsiyalar:

1. O'qituvchilar malakasini oshirish: PBL bo'yicha maxsus seminar va amaliy treninglarni tashkil etish, metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

2. Mahalliy kontekstga mos loyiha mavzulari: o'quvchilarning kundalik hayoti, oilaviy qadriyatlari, milliy bayramlari va tabiat manzaralarini aks ettiruvchi loyihalarni ishlab chiqish.
3. Resurs bazasini mustahkamlash: PBL faoliyatlari uchun ko'rgazmali materiallar, audio-video vositalar va texnologik jihozlar bilan ta'minlash.
4. Baholash tizimini takomillashtirish: PBL jarayonida o'quvchilarning lug'at boyligini baholashda an'anaviy testlardan tashqari, taqdimot, loyiha himoyasi va muloqot faoliyati kabi mezonlardan foydalanish.
5. Pilot loyihalarni kengaytirish: dastlab ayrim hududlarda PBL metodini sinovdan o'tkazish va samaradorlik natijalariga ko'ra butun mamlakat bo'ylab joriy etish.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni anglatadiki, PBL metodini tizimli va metodik jihatdan asoslab tatbiq etish O'zbekiston ta'lim tizimida lug'at boyligini rivojlantirishda samarali yechim bo'lib xizmat qilishi mumkin. Biroq, bu jarayon muvaffaqiyatli bo'lishi uchun pedagogik tayyorgarlik, resurs ta'minoti va ta'lim muassasalarining metodik qo'llab-quvvatlashi muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, loyiha asosidagi ta'lim (PBL) O'zbekiston maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida ESL/EFL kontekstida lug'at boyligini rivojlantirishda samarali va istiqbolli metodlardan biridir. Tajriba va nazorat guruhlarida o'tasida kuzatilgan sezilarli farqlar, o'quvchilarning dars jarayonida faollik va motivatsiyasining oshishi, yangi so'zlarni kontekstda qo'llash ko'nikmalarining mustahkamlanishi PBL metodining ustunliklarini amaliy jihatdan tasdiqladi.

PBL metodining muvaffaqiyati bir nechta omillarga tayanadi: o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, resurs va infratuzilmaning yetarli darajada ta'minlanishi, loyiha mavzularining mahalliy madaniyat va o'quvchilar qiziqishlari bilan uyg'unligi. Shu bilan birga, metodning samaradorligi faqat dars jarayonida emas, balki o'quvchilarning kundalik muloqotida ham namoyon bo'ladi – ular o'rgangan lug'atni tabiiy vaziyatlarda qo'llashga intiladilar. O'zbekiston ta'lim tizimida PBL metodini keng joriy etish davlat ta'lim standartlarida belgilangan kommunikativ, ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha qo'yilgan maqsadlarga erishishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, bu metod faqat lingvistik maqsadlarni emas, balki shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalarni ham bir vaqtda rivojlantirishga imkon beradi. Shunday qilib, PBL metodining O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan shaklini ishlab chiqish va uni tizimli ravishda amaliyotga joriy etish ingliz tili ta'limining sifatini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, xalqaro miqyosda raqobatbardosh, keng fikrlovchi va zamonaviy bilimga ega yosh avlodni tarbiyalashga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Beck, I. L., McKeown, M. G., & Kucan, L. Bringing Words to Life: Robust Vocabulary Instruction. New York: Guilford Press, 2013.
2. Cameron, L. Teaching Languages to Young Learners. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
3. Ellis, R. The Study of Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press, 2015.
4. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. London: Pearson Education, 2015.
5. Nation, I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
6. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
7. Thomas, J. W. A Review of Research on Project-Based Learning. San Rafael, CA: Autodesk Foundation, 2000.
8. Stoller, F. L. "Project Work: A Means to Promote Language and Content." English Teaching Forum, 43(4), 2005, pp. 2–9.
9. Larmer, J., Mergendoller, J., & Boss, S. Setting the Standard for Project Based Learning. Alexandria, VA: ASCD, 2015.
10. Abdukarimov, A. "Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ularning samaradorligi." Ta'lim va innovatsiya, № 2, 2022, 60–68-b.
11. Omonova, S. "Boshlang'ich ta'limda lug'at o'zlashtirish strategiyalari." Filologiya masalalari, № 4, 2021, 75–83-b.
12. Rasulova, M. "Ta'lim jarayonida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish." Pedagogik izlanishlar, № 3, 2020, 90–98-b.
13. Karimova, Z. "Kommunikativ yondashuvning lug'at boyligini oshirishdagi o'rni." Xorijiy tillar, № 1, 2021, 105–111-b.
14. Jalolova, D. "Loyiha asosidagi ta'limning metodik asoslari." Metodika va amaliyot, № 2, 2022, 112–118-b.
15. Dooly, M., & Masats, D. "Closing the Loop Between Research and Practice: New Models of Teaching and Learning." ELT Journal, 65(4), 2011, pp. 463–472.
16. Uzbekistan Ministry of Public Education. Davlat ta'lim standarti (Ingliz tili). Toshkent: Xalq ta'limi vazirligi, 2021.
17. Sobirova, N. "Maktabgacha ta'limda innovatsion metodlar." Maktabgacha ta'lim, № 1, 2023, 140–146-b.
18. Ministry of Preschool and School Education of Uzbekistan. PQ-5117: Xorijiy tillarni o'qitish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari. Toshkent, 2021.
19. Khodjayeva, D. "Til o'qitishda multimedia vositalaridan foydalanish." Ta'lim texnologiyalari, № 5, 2020, 85–92-b.
20. Yunusova, G. "Loyiha metodini joriy etishda o'qituvchilar tayyorgarligi." Pedagogika, № 3, 2022, 95–101-b.
21. Bekmurodova, F. "Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda interaktiv usullar." Til va adabiyot ta'limi, № 6, 2021, 97–103-b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.